

Zásadné pripomienky
k zákonu č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní
(školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Tento dokument bol vytvorený v rámci projektu „Etablovanie sociálnej práce v školských zariadeniach a zavádzanie programov osobnostno-sociálnej výchovy do škôl“.

Realizácia projektu je možná vďaka finančnej podpore z Európskeho sociálneho fondu, prostredníctvom operačného programu Efektívna verejná správa.

Informácie o OP EVS nájdete na <http://www.reformuj.sk/>.

Európska únia
Európsky sociálny fond

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Realizátorom projektu je občianske združenie PERSONA. Partnerom projektu je Slovenská komora sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce.

PERSONA, Vrančovičova 29, 841 03 Bratislava, www.ozpersona.sk

Slovenská komora sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce, Mokrohájska cesta 3,
841 04 Bratislava, www.socialnapraca.sk

**Zásadné pripomienky k zákonu č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní
(školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov**
Občianske združenie PERSONA

V § 130 sa do ods. (3) pridáva písm. h) so slovným spojením „školský sociálny pracovník“

(3) K ďalším zložkám systému výchovného poradenstva a prevencie patrí

- a) výchovný poradca,
- b) kariérový poradca,
- c) školský psychológ,
- d) školský špeciálny pedagóg,
- e) liečebný pedagóg,
- f) sociálny pedagóg,
- g) koordinátor prevencie
- h) školský sociálny pracovník.

V § 130 sa do ods. (5) pridáva slovné spojenie „školský sociálny pracovník“

(5) Výchovný poradca, psychológ alebo školský psychológ, školský špeciálny pedagóg, liečebný pedagóg, sociálny pedagóg, školský sociálny pracovník a koordinátor prevencie vykonávajú svoju činnosť v školách podľa [§ 27 ods. 2 písm. a\) až g\)](#) alebo v školských zariadeniach podľa [§ 117, 120](#) a odseku 2.

V názve § 131 sa pridáva slovo „sociálneho“.

§ 131 Činnosti výchovného, psychologického a sociálneho poradenstva

V § 131 sa do ods. (4) písm. a) a d) pridáva slovné spojenie „sociálnej práce“

(4) Sociálna činnosť je zameraná najmä na

- a) sledovanie a hodnotenie správania detí metódami, technikami a postupmi zodpovedajúcimi súčasným poznatkom sociálnej pedagogiky, sociálnej práce a stavu praxe,
- b) sociálne poradenstvo,
- c) socioterapiu,
- d) používanie diagnostických metód sociálnej pedagogiky a sociálnej práce.

V § 132 sa do ods. (3) pridávajú slová „sociálnej, sociálneho, socioterapie“

(3) Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie na zabezpečenie svojich úloh využíva najmä metódy psychologickkej, pedagogickej a sociálnej diagnostiky, psychologického, výchovného a sociálneho poradenstva, prevencie, reedukácie, rehabilitácie, psychoterapie a socioterapie.

V § 132 sa do ods. (5) pridáva písm. h) so slovným spojením „sociálneho poradenstva a socioterapie“

(5) Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie sa môže členiť na oddelenia

- a) poradenstva osobnostného vývinu,
- b) poradenstva vzdelávacieho vývinu,
- c) poradenstva sociálneho vývinu a prevencie,
- d) poradenstva v kariérovom vývine,

- e) psychoterapie,
- f) metodiky výchovného poradenstva,
- g) špeciálnopedagogického poradenstva,
- h) sociálneho poradenstva a socioterapie.

Pridáva sa § 135b v znení

Sociálne poradenstvo

(1) Sociálne poradenstvo sa poskytuje deťom, zákonným zástupcom a zamestnancom škôl v školách podľa § 27 ods. 2 písm. b) až g) a v školských zariadeniach podľa § 112 ods. 1 písm. b), § 113 písm. c) prostredníctvom činnosti školského sociálneho pracovníka.

(2) Sociálne poradenstvo poskytuje odborné služby sociálnej práce ^{79b)} deťom, zákonným zástupcom a pedagogickým zamestnancom na podporu ich optimálneho sociálneho fungovania a prevencie ich sociálneho zlyhania.

(3) Odborno-metodickú pomoc v oblasti sociálneho poradenstva poskytuje poradenské zariadenie spravidla podľa územnej pôsobnosti.

poznámka pod čiarou **79b) Zákon č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov**

V § 152 písm. b) sa pridáva slovné spojenie „rizikovému správaniu a“

§ 152

Bezpečnosť a ochrana zdravia vo výchove a vzdelávaní

Školy a školské zariadenia sú pri výchove a vzdelávaní, pri činnostiach priamo súvisiacich s výchovou a vzdelávaním a pri poskytovaní služieb povinné

- a) prihliadať na základné fyziologické potreby detí a žiakov,
- b) vytvárať podmienky na zdravý vývin detí a žiakov a na predchádzanie rizikovému správaniu a sociálnopatologickým javom,
- c) zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia detí a žiakov,
- d) poskytnúť nevyhnutné informácie na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a žiakov,
- e) viesť evidenciu školských úrazov detí a žiakov, ku ktorým prišlo počas výchovno-vzdelávacieho procesu a pri činnostiach organizovaných školou; pri vzniku školského úrazu vyhotoviť záznam o školskom úraze.

Odôvodnenie pripomienok

Hlavným cieľom nášho pripomienkovania zákona je legislatívna úprava postavenia sociálnych pracovníkov v rezorte školstva a zosúladienie predkladaného návrhu zákona so zákonom č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V dnešnej spoločnosti dochádza k viacerým zmenám, ktoré zároveň ovplyvňujú rozvoj a smerovanie sociálnej práce. S narastajúcou potrebou pomoci človeku v rovine sociálnych interakcií v rôznych oblastiach jeho života, vzniká potreba rozvoja sociálnej práce v rozličných sférach. Takouto oblasťou je aj prostredie školy a školských zariadení.

Sociálnu prácu vykonávajú vysokoškolsky vzdelaní sociálni pracovníci a asistenti sociálnej práce v zmysle zákona č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní, ktorý upravuje služby poskytované školami a školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie, uvádza medzi činnosťami poskytovanými v rámci poradenstva aj sociálnu činnosť – napríklad poskytovanie sociálneho poradenstva, či socioterapie. Táto je realizovaná pedagogickými a odbornými zamestnancami, medzi ktorých podľa platnej legislatívy sociálny pracovník nepatrí.

Rovnako zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov definuje v § 6 odsek (2) písm. b) pracovné činnosti odborných zamestnancov nasledovne: poskytovanie kariérového poradenstva, sociálneho poradenstva a prevencie vo výchove a vzdelávaní a ostatné činnosti s tým súvisiace. Vzhľadom na deklarované poskytovanie sociálneho poradenstva chýba v § 23 pri vymenovaní odborných zamestnancov odborník, ktorý by bol kompetentný sociálne poradenstvo v školách a školských zariadeniach poskytovať. Takýmto odborným zamestnancom je sociálny pracovník.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v § 19, ods. 1 definuje sociálne poradenstvo ako odbornú činnosť zameranú na pomoc fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorá sa vykonáva na úrovni základného sociálneho poradenstva a špecializovaného sociálneho poradenstva. Pod *základným sociálnym poradenstvom* sa rozumie posúdenie povahy problému fyzickej osoby, rodiny alebo komunity, poskytnutie základných informácií o možnostiach riešenia problému a podľa potreby aj odporúčanie a sprostredkovanie ďalšej odbornej pomoci a pod *špecializovaným sociálnym poradenstvom* sa rozumie zistenie príčin vzniku, charakteru a rozsahu problémov fyzickej osoby, rodiny alebo komunity a poskytnutie im konkrétnej odbornej pomoci (viď § 19, ods.2 a 3 zákona č. 448/2008 Z.z.).

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v § 84, ods. 5 definuje aj kvalifikačné predpoklady na výkon špecializovaného sociálneho poradenstva, ktoré podľa zákona môže vykonávať fyzická osoba, ktorá má jednoročnú prax v priamom styku s cieľovou skupinou a spĺňa podmienku odbornej spôsobilosti na výkon sociálnej práce sociálnym pracovníkom podľa osobitného predpisu, ktorým sa myslí zákon č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej v texte aj Zákon č. 219/2014 Z.z.).

Zákomom č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci bola legislatívne sociálna práca zedefinovaná ako „odborná činnosť vykonávaná sociálnym pracovníkom alebo asistentom sociálnej práce na účel ustanovený osobitným predpisom“ (viď § 2, ods.1 zákona č. 219/2014 Z.z.). Tiež bol legislatívne

zadefinovaný aj kvalifikačný predpoklad na výkon odbornej činnosti, ktorá spadá pod kompetenciu sociálneho pracovníka, ktorým je získané vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore sociálna práca, ako aj kvalifikačný predpoklad na výkon odbornej činnosti, ktorá spadá pod kompetenciu asistenta sociálnej práce, ktorým je získané vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa v študijnom odbore sociálna práca (viď § 5, ods.1 zákona č. 219/2014 Z.z.).

Napriek výskytu mnohých sociálnych problémov žiakov, ktoré pedagogickí a odborní zamestnanci škôl evidujú, chýba v multidisciplinárnom tíme odborných zamestnancov škôl odborník, ktorý by bol kompetentný riešiť sociálne problémy, realizovať programy sociálnej prevencie a ktorý by zároveň koordinoval multidisciplinárny tím odborníkov s cieľom komplexnej pomoci deťom a žiakom v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorá negatívne ovplyvňuje ich školskú úspešnosť a znižuje ich kvalitu života.

Máme za to, že aj pracovníci Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR si uvedomujú potrebu riešiť sociálne problémy žiakov, nakoľko zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní, ako aj zákon č. 138/2019 Z. z. uvádzajú medzi činnosťami odborných zamestnancov aj sociálnu činnosť: poskytovanie sociálneho poradenstva a vykonávanie socioterapie.

Vzhľadom na uvedené, navrhujeme do predmetných zákonov zaradiť medzi odborných zamestnancov kategóriu odborného zamestnanca, ktorý by bol kompetentný riešiť sociálne problémy žiakov a realizovať programy sociálnej prevencie. Takýmto odborným zamestnancom je školský sociálny pracovník. Medzi zákonne vymedzené kompetencie školského sociálneho pracovníka navrhujeme nasledovné:

- a. poskytuje žiakom krízovú intervenciu, sociálne poradenstvo a podporu zameranú na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie;
- b. pri sprostredkovaní odbornej pomoci žiakovi vykonáva sieťovanie a koordinuje činnosť medzi pedagogickými a odbornými zamestnancami, rodičmi, sociálnymi pracovníkmi sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately, organizáciami v miestnej komunite a ďalšími intervenujúcimi subjektmi;
- c. ochraňuje a presadzuje právom chránené záujmy žiaka, najmä právo na vzdelávanie, ktoré rešpektuje dôstojnosť, hodnotu a jedinečnosť každého žiaka a zabezpečuje rovnosť šancí v prístupe ku vzdelávaniu pre všetkých žiakov, čím podporuje vytváranie inkluzívneho vzdelávacieho systému;
- d. vykonáva prevenciu sociálno-patologických javov a rizikového správania žiakov, rozvíja a realizuje preventívne programy zamerané na prevenciu a elimináciu rizikového správania žiakov a sociálno-patologických javov, ktoré ich ohrozujú;
- e. poskytuje sociálne poradenstvo zákonným zástupcom žiakov, pedagogickým zamestnancom a odborným zamestnancom;
- f. organizuje výkon supervízie pedagogických a odborných zamestnancov, vykonáva osvetovú činnosť, organizuje celoživotné vzdelávanie a programy zamerané na rozvoj kompetencií a budovanie kapacít s cieľom podpory školskej úspešnosti žiakov a kreovania pozitívnej školskej klímy.

Uvedené ťažiskové úlohy školského sociálneho pracovníka úzko súvisia so súčasným prudkým nárastom rizikového správania detí a žiakov a výskytom sociálno-patologických javov, ktoré ich ohrozujú, ako aj s potrebou vytvárania inkluzívnych vzdelávacích systémov, senzitívnych vo vzťahu k aktuálnym potrebám detí a žiakov. Školská sociálna práca má na pôde školy a školských zariadení svoje nenahraditeľné miesto, a to z hľadiska pomoci deťom a žiakom, ich rodinám, pedagogickým a odborným zamestnancom, ako aj celej komunite, ktorej sú tieto subjekty súčasťou.

Školská sociálna práca môže zohrať na Slovensku dôležitú úlohu pri skvalitňovaní a zefektívňovaní školského systému. Zatiaľ čo učitelia rozvíjajú potenciál žiakov cez odovzdávanie vedomostí a zručností, školskí sociálni pracovníci môžu poskytnúť žiakom podporu, aby mali čo najoptimálnejšie podmienky pre učenie, pomáhať im prekonávať problémy vo vzdelávaní spôsobené sociálnymi problémami, pomáhať pri začleňovaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vykonávať prevenciu a tiež pomáhať deťom v osobnostno-sociálnom rozvoji.

